

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania R. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 września 2016 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 19 maja 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz wnioskodawczynie
kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 19 maja 2015 r. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. od wyroku Sądu Okręgowego w C. z dnia 18 lutego 2014 r., zmieniającego decyzję organu rentowego z dnia 14 sierpnia 2013 r. i przyznającego wnioskodawczynie emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 1 lipca 2013 r.

W ocenie Sądów *meriti* praca wykonywana przez wnioskodawczynię w okresie od dnia 1 lipca 1974 r. do dnia 30 września 1979 r. (5 lat i 3 miesiące) na stanowisku pomocy przędzarza przy obróbce surowców włókienniczych i ich

przędzeniu miała charakter pracy w szczególnych warunkach, wymienionej w dziale VII poz. 1 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r.). Taki charakter miała również wykonywana przez nią praca w okresie od dnia 28 kwietnia 1986 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. (17 lat, 11 miesięcy i 3 dni) na Wydziale Włóknin i Wykładzin w L. w L. na stanowisku brakarza - próbiarza, a także laborantki, ponieważ w całym tym okresie wykonywała ona taką samą pracę, mimo formalnej zmiany nazwy stanowiska pracy, poczynając od dnia 1 lipca 1991 r. Wykonywany w tym okresie przez wnioskodawczynię rodzaj prac mieścił się bowiem w zakresie prac opisanych w dziale XIV poz. 24 wykazu A, stanowiącego załącznik rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., jako prace polegające na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozorze inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Kontrolę produkcji wnioskodawczynie prowadziła w zakresie prac przędzalniczych, tj. prac opisanych w wykazie A dział VII poz. 1 załącznika, jako obróbka surowców włókienniczych i ich przędzenie, a także w zakresie prac związanych z produkcją tkanin powlekanych, gumowanych i wyrobów z tych tkanin, opisanych w wykazie A dział VII poz. 7. Jednocześnie wnioskodawczynie świadczyła ją na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, a także stale i w pełnym wymiarze czasu. W całym spornym okresie pracowała bowiem w wymiarze pełnego etatu, wykonywała swoje czynności zawodowe na hali produkcyjnej, dokonując pewnych niezbędnych pomiarów w warunkach laboratoryjnych, jednakże - wbrew twierdzeniom organu rentowego - w niewielkim wymiarze, gdyż zasadnicza część prac laboratoryjnych prowadzona była przez etatowe laborantki zatrudnione wyłącznie na pierwszej zmianie; wnioskodawczynie dostarczała im do analizy wyniki pomiarów czynionych bezpośrednio na hali. Prace w laboratorium stanowiły integralną część większej całości dającej się zakwalifikować pod wskazaną pozycję załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. i miały bezpośredni związek z dokonywaną kontrolą międzyoperacyjną i jakości produkcji. Natomiast doliczenie spornego

okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych pozwoliło na stwierdzenie, że R. W. spełniała wszystkie warunki uprawniające do obniżenia wieku emerytalnego i przyznania prawa do emerytury wynikające z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm., dalej jako ustawa o emeryturach i rentach z FUS) w związku z § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., ponieważ udowodniła ponad 15 lat stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu § 2 ust. 1 tego rozporządzenia.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.. Zaskarżając wyrok w całości, wniósł o jego zmianę, a także o zmianę wyroku Sądu Okręgowego i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania wnioskodawczynie od decyzji z dnia 14 sierpnia 2013 r. oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a także o orzeczenie o zwrocie emerytury wypłaconej wnioskodawczynie na podstawie zaskarżonego wyroku (art. 415 k.p.c.).

Skarga kasacyjna została oparta na podstawach naruszenia przepisów prawa materialnego tj.: 1) § 1 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w związku z poz. 24 działu XIV załącznika A przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wnioskodawczynie na stanowiskach: brakarza - próbiarza i laboranta (w okresie od dnia 28 kwietnia 1986 r. do dnia 31 grudnia 1998 r.) wykonywała pracę w warunkach szczególnych polegającą na kontroli jakości produkcji, pomimo że stan faktyczny nie uzasadniał takiego uznania; 2) § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że wnioskodawczynie wykonywała pracę w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, podczas gdy stan faktyczny sprawy nie potwierdzał aby wnioskodawczynie wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązki pracownicze na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie; 3) § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wnioskodawczynie spełniła wszystkie określone w nim przesłanki niezbędne do uzyskania świadczenia emerytalnego, podczas gdy stan faktyczny sprawy nie uzasadniał takiego rozstrzygnięcia; 4) art. 32 ust. 2 i 4 w związku z art.

184 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez jego niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji przyznanie wnioskodawczyni prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych w sytuacji, gdy nie istniały wszystkie przesłanki niezbędne do takiego rozstrzygnięcia, albowiem wnioskodawczyni nie legitymuje się stażem pracy w warunkach szczególnych wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w wymiarze 15 lat.

Skarżący stwierdził, że za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania przemawia jej oczywiste uzasadnienie, „ponieważ w sprawie wystąpiło rażące naruszenie prawa polegające na przyznaniu prawa do świadczenia mimo, że wnioskodawczyni nie wykonywała pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w ustawowo wymaganym okresie (w wymiarze 15 lat)”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawczyni wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej wymienia obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymogi skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy

kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134; z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392). Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zatem zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek „przedsądu” ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego w tym przedmiocie.

Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r. II UK 246/07, LEX nr 449007). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest

oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Ponadto oczywista zasadność skargi zachodzi wtedy, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że doszło do kwalifikowanego naruszenia podstaw kasacyjnego zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2013 r., III SK 19/13, LEX nr 1402642 oraz z dnia 3 grudnia 2014 r., III PK 75/14, LEX nr 1621619), które ewidentnie uzasadniały uwzględnienie skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2007 r., III CSK 216/07, LEX nr 560577 oraz z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 18/14, LEX nr 1522063). Strona skarżąca jest w tym zakresie zobowiązana do sformułowania w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność, gdyż o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Dodatkowo należy pamiętać, że o oczywistości naruszenia prawa możemy mówić jedynie, gdy w rozpoznawanej sprawie doszło do sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2013 r., III SK 43/12, LEX nr 1331343).

Skarżący nie wykazał istnienia powołanej przesłanki „przedsądu”. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawiera bowiem żadnego jurydycznego wyводу potwierdzającego słuszność tezy o kwalifikowanym naruszeniu przez Sąd drugiej instancji powołanych przepisów. W rzeczywistości skarżący zmierzał wyłącznie do podważenia ustalonego przez Sądy orzekające stanu faktycznego sprawy, co usuwa się spod rozeznania i kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681), gdyż

Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi oraz oceną materiału dowodowego dokonaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zwłaszcza, że w skardze brak jakichkolwiek adekwatnych proceduralnych zarzutów kasacyjnych (skarga została oparta wyłącznie na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego).

Natomiast z poczynionych przez Sądy obu instancji ustaleń faktycznych wynikało wiążąco (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), że „praca wnioskodawczyni na hali produkcyjnej miała dominujący charakter, natomiast w laboratorium, stanowiącym zresztą wydzieloną jej część, odbywały się pomiary w niewielkim tylko zakresie prowadzone przez R.W. Większość prac laboratoryjnych wykonywana była bowiem przez starsze, bardziej doświadczone pracownice, zatrudnione nadto jedynie na pierwszej zmianie, w odróżnieniu od wnioskodawczyni, pracującej w systemie trzymianowym. Nie polega zatem na prawdzie twierdzenie organu rentowego, wyrażone w apelacji, jakoby wnioskodawczyni w laboratorium wykonywała znaczną część swych obowiązków pracowniczych”. Przy takich ustaleniach, którymi Sąd Najwyższy jest związany, Sądy obu instancji prawidłowo zaliczyły sporny okres zatrudnienia wnioskodawczyni do pracy w warunkach szczególnych, stosownie do wskazanych w zaskarżonym orzeczeniu przepisów.

W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że prawo do emerytury w niższym wieku stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. W związku z tym nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika (por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 290; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022; z dnia 12 lipca 2011 r., II UK 2/11, LEX nr 989128; z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 181/13, LEX nr 1467148). Od tej reguły istnieją odstępstwa, między innymi w sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną

część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022 oraz z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08, LEX nr 550990 i tam powołane wcześniejsze orzecznictwo, z dnia 12 kwietnia 2012 r., II UK 233/11, OSNP 2013 nr 7-8, poz.86). Natomiast Sady obu instancji ustaliły, że taka sytuacja ma miejsce w okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).